

osvojiti žene

(žene, porodica i fizička kultura)

sergije lukač

Na desetak aktivnih sportista imamo devet muškaraca i samo jednu ženu. U rekreativnom, zdravstvenom, sportu iz zadovoljstva, ta nesrazmerna se penje na 30 do 50 muškaraca prema jednoj ženi.

Realistički analitičari smatraju da je gotovo potpuno odsustvo žena u sportu toliko značajna prepreka za razvoj svih oblika fizičke kulture, da je to pojava kojom se valja baviti hitno i produbljenio, u ime kulture uopšte.

Zašto žene odbijaju da koriste fizičku kulturu, kada su se u svojoj emancipaciji primakle društvenim pozicijama muškaraca? Žena se, dakle, u svemu približava položaju muškarca ponekad, doduše, doslovno-karikaturno, ali kao da jedino u fizičkoj kulturi ne teži za izjednačavanjem. To se odražava na njen psihosomatski – dakle, duhovno-telesni status, ali i na fizičku kulturu kao društveni podsistemi. S položaja tihog, ali i dalje rastućeg uticaja unutar porodice, ona je svojim negativnim stavom prema fiskulturi velika kočničarka sporta-pre svega svoje kćerke.

ŽENSTVENOST U OPASNOSTI?

Muškarci su, pre svega, mnogo više agonistički, takmičarski usmereni i nisu to samo na sportskom području. U civilizacijama Balkana kroz stoljeća je žena iz domena autoriteta oca prelazila u okove autoriteta muža, pa nije imala priliku da razvije svoju ličnost. Od nje se tražilo da bude poslušna ocu, zatim mužu, da radi decu, „drži kuću“. Stereotip ženskih vrlina bio je lepotu, pokornoštu, nežnost, ljupkost, nasmejanost, radinost, odanost mužu i kući. To ljudsko biće, strogo ograničeno na specijalni prostor porodice, kome smo onemogućili pristup u javni život, nije dobilo priliku ni sebe da upozna, a ni da oproba svoje mogućnosti van dodeljene biološko-ekonomске uloge supruge-majke. Naložnice, ljubavnice, žive muze, poneka pesnikinja, samo su kao iznimke potvrđivale opšte pravilo.

U poslednjih pet vekova na našim prostorima duboko su se otisnule dve kulturne maticе: na istoku i jugu islamsko-patrijarhalna, na severu i zapadu hrišćansko-feudalna i opet patrijarhalna. U odnosima društvo-porodica muškarac je bio podvrgnut obrascu konkurenčije. To ga je guralo u agresivnost, aktivitet, dokazivao se u radu, uticaju-moci, fizičkoj snazi, ljubavlju, broju dece – sinova, naravno, lovačko – ratničkoj veštini, hrabrosti. Cela je istorija – spolja videna – pozornica sukoba snažnih mužjaka. Ženama je određeno mesto u posmatračkoj pozadini: scena je gotovo verna kopija viših životinjskih vrsta. Žena je smela da se takmiči samo u »ženstvenosti«, lepoti, trpljivosti, divljenju muškarcu. (svom, dakako) – i sve to u zatvorenom krugu porodice, daleko od muške javnosti.

U gradsko-industrijskom društvu druge polovine dvadesetog veka, sa svim slobodama i njenim antitezama u emancipaciji žena, već rano kod dečaka uvežbava se oponašanje heroja fizičkog podviga. Devojčice se, međutim, ni izbliza ne dive sportiskinjama koliko dečaci sportistima. U stvari, sportiskinje često odbijaju devojčice svojom izraženom, masivnom muskulaturom. Tih muškobanjastih tipova među sportiskinjama ima više nego u ma kojoj specijalizovanoj grupi žena. Zašto? Ne zato što sport stvara muškobanju, nego zato što maskulizovani profil – tzv. interseksualni tip žena – ima velike prednosti nad normalnim ženama u takmičarskom sportu. Reč je o hromozomski »nečistim« organizmima žena, s muškim osobinama: snažnije izraženim kosturom i skeletnom muskulaturom, s manje masnog potkožnog tkiva, većim srčano-sudovnim mogućnostima, dakle, prirodno nadmoćnjim u tzv. funkcionalnim osobinama, snazi, brzini, izdržljivosti od »ženskih žena«.

Većina žena oseća se gotovo »rasno otuđena« od takvih interseksualnih rekorderki i ima najdublji otpor prema njima, a time i prema onome što one rade – tj. sport. Kako žene, neobaveštene, smatraju da je sport, a ne hromozomski disbalans, »krivac« za takav izgled, u srahnu da ne postanu kao »one sportiskinje«, ne žele da treniraju, čak ni rekreativno. Kad štampa još rastrubi, najčešće izmišljene, priče o tome kako je neka rekorderka operacijom promenila pol i postala muško, sport pada do poslednjeg stupnja ženske nemilosti.

Sve jeftine misterije oko seks kontrole žena sportista samo uveravaju većinu neupućenih žena u opasnost koja vreba njihovu žensku prirodu u sportu. Uzgred budi rečeno seks kontrola se ne obavlja već celu deceniju onim brutalnim i besmislenim anatomsко-ginekološkim pregledom, nego uzimanjem brisa sa sluzokože usta – tako dobijene čelije se zatim pregledaju. Za razliku od doping kontrole, seks kontrola se danas obavlja jedan-put za sva vremena u životu sportistkinje.

Ideal dečaka je mišićavi bacajući disk, fudbaler, karatista. Biti brži, snažniji, izdržljiviji, veštiji, to muškarci priželjkuju do svog pozognog doba. A kad ne mogu sve to da izvedu sami, oni u gomilama odlaze na stadion i tamo se u gromoglasnom navijačkom huku identifikuju s junacima arene. Devojčice čeznu da budu lepe, nežne, lake kao balerine, slavne kao glumice i pevačice, važne i mudre kao novinarke, lekarke, apotekarice i profesorce. Njih nema na raspomamljenim tribinama, oko bokserskih ringova i fudbalskih arena.

NEPRIHVAĆENA EMANCIPACIJA – SPORTSKA

Sport je oduvek bio javan, a žena je oduvek bila sakrivena, zaštićavana, čuvana. Od čega? Od neverstva koje bi muževljivo naslede moglo predati u ruke sinu drugog muškarca i sopstvene žene. Zato je muž, gospodar i vlasnik imanja i supruge, sakrivaо, gotovo sahranjivao ženu u kući. A tu kuću gradio je tako da je bila nešto između države i zatvora. Uostalom, celi narodi i danas tako drže svoje žene, iza zarova i zidova.

Kroz hiljade godine istražjavao je uzor majke, domaćice, supruge, a važilo je kao prirodna zakonitost da žena nema dovoljno ni interesa, ni pa-

meti – mudrosti za komplikovane stvari u javnim poslovima izvan kuće. U podeli poslova – ženski su bili vezani za spravljanje hrane, decu, a sve je to sмеšteno u kući.

Kako je sport otvoren i javan u suštini, a kako traži i delimično obnajanje (što je izazov drugim muškarcima), to je lako shvatiti zašto je zabranjeno sporta za žene trajala sve do početka našeg veka. U Grčkoj je čak i samo posmatranje olimpijskih takmičenja – na kojima su se muškarci takmičili goli – bilo zabranjeno za žene, pod pretnjom smrti.

Da se žena – majka, čak i devojka za udaju kupa na javnoj plaži, da skače u dalj, čineći »skaredne« pokrete nogama, bilo je prosto nezamislivo. Naprotiv, uz dostojanstvo muškarca vrlo su pristajali plivanje, fudbal, ragbi, a tek lov!

Prvu etapu emancipacije žena predstavlja izjednačavanje s muškarcima u obrazovanju. Time je razbijen i najviši bedem pasivnosti žena u javnim poslovima; obrazovanje žena označilo je tiki početak kraja sveopštne nadmoći muškarca lovca – gospodara.

Suštanstveni pokazatelj obrazovne emancipacije žena najavljen je brzim izjednačavanjem broja studenata i studentkinja. Na nizu fakulteta, kao što su farmacija i pedagoški fakultet, pravo, politikologija, medicina, broj žena dostiže ili je već nadmašio broj muškaraca. Doduše, još ima ustezanja da žena uđe u tehničke studije i poslove.

Ipak, jedna se protivrečnost uporno održava, uprkos obrazovne emancipacije. I u profesijama u kojima žene dominiraju – na primer u vaspitačkim ili medicinskim strukama – žena se manje opredeljuju za naučno-istraživačke poslove, a retko stiču najviša naučna zvanja. Objasnjenje: angažovanje žena na drugom poslu – u porodici – koje muškarci zaobilaze. Zatim materinstvo, a i tradicionalna podela poslova: muškarci, pošto nisu ni kuvarice, ni sobarice, ni krojačice u svojoj kući nemaju drugo zaduženje osim da budu neka vrsta gosta. Odatle je i slobodno vreme, kao presudan uslov za sport, za sada pretežno muška privilegija; ali samo još neizvesno dugo – za sada.

Druga faza emancipacije izvodi ženu, kroz zapošljavanje izvan kuće, u ekonomsku samostalnost. Egzistencija najvećeg broja mladih brakova zasnovana je na pretpostavci zaposlenja oba bračna druga. Ali opet, u kući žena ima svoj drugi posao.

U trećoj fazi emancipacije, u intimnoj sferi izbora sekusalnog i bračnog partnera, u određivanju broja dece (što je sredstvima kontracepcije potpuno predato ženi), ONA čini korak dalje u samostalnosti. Možete li danas uopšte zamisliti da će obrazovana, ekonomski samostalna devojka prihvati partnera koga su joj izabrali roditelji ili neka provodadžika?

U četvrtoj fazi – političke emancipacije – reč je o potvrdi žene na mestima gde se donose društvene odluke. Najnerazvijenija je, ipak, situacija žene u sportu.

Neprekidno nam je pred očima saudisko arabijska slika i momci trče za loptom, devojke se izležavaju u orientalnim pozama. Ovde kao da smo još uvek u klimi duha koji je tako upečatljivo oslikao proglaš nemačkog Plivačkog saveza 1890. godine. Tamo su pokušaji ulaska žena na javne plaže, da ne govorimo o učestovanju u plivačkim takmičenjima, ovako dočekani: »Nećemo valjda dopustiti taj nemoralni prizor da se naše majke, žene i sestre kupaju i plivaju«. Pre toga, učešće žena u sportu svodilo ih je na ulogu zadivljenih posmatračica – obavezno »sportskih« obućenih. Samo su tenis i jahanje bili »leđi lajk«, tj. pristajali su i gospodama, pod uslovima da na tenis nosi slameni šeširi, a na konju sede sa strane, nipošto raširenih kolena. Ah da, dozvolili su im na Olimpijskim igrama 1908. i strešanje lukom, sentimentalno De Kubertenovo kavaljersko sećanje na vrle Amazonke iz klasične grčke mitologije. Tek 1924. na VII olimpijskim igrama, Međunarodni olimpijski komitet blagonaklonio dozvoljava da se i atletičarke takmiče u klasičnom sportu. Bilo je to ravno senzaciji, a na stazu su stizale samo retke i, treba reći, najsmelije. Pedeset godina danače, na Olimpijskim igrama u Monrealu 1976, od ukupnog broja sportista trećina su bile žene.

POTROŠAČKA HIPNOZA I INDOKTRINACIJA DEVOJČICA

Za sportsku apstinenciju žena navode se mnogi razlozi. Neki od tih razloga su već u muzeju, ali novi se rađaju. Jedna od tih novih barijera je ono što nazivamo potrošačkom korupcijom, gotovo seksualnom kretenizacijom žena.

Ako je pretpostavka emancipacije i muško prihvatanje žene kao društveno izjednačenog bića, vrlo je bitno i samopoštovanje žene i njen ponašanje dostojno nove uloge. Međutim, doživljavamo plimu propagande mode, kozmetike, kućanskih artikala, koji ženu preprečeno podvode opet na seksualni objekat i gospodaricu svog automatizovanog domaćinstva. Mlađe žene ubrizgavaju drogu reklame »industrije lepote i sreće«, koja toj devojci obećava tajnu magiju neodoljivosti, ako se posluži njenim čarobnim kremom za noć, njenom haljinom, njenim cipelama i čarapama. U svim tim EPP-porukama žena je predstavljena kao ženka. Tako devojka koja se zbog svojih pomodnih krpica smatra emancipovanom, hipnotisana reklamom, sama sebe svodi na staru poziciju biološkog bića.

Moć potrošačkog virusa koji ruši emancipaciju, pre svega je u tome što ženi nije dat imunitet znanja. U našoj reformisanoj školi, na primer, uči se mnogo toga, ali ne i praktične životne stvari kao što su higijena, ponašanje u međuljudskim kontaktima na raznim mestima, odnosi polova, psihologija urbane svakidašnjice. U nastavi fizičke kulture nikad ni reči o ciljevima, o svrsi: sve je *fis*, ništa nije *kultura*. U nastavi pokušavamo da devojci oblikujemo telo, unapređujemo pokretljivost i neke organske funkcije, ali ne stvaramo ni svest, ni znanje o zdravstvenom, psihičkom i fizičkom položaju čoveka savremenog doba. Nema tu ni reči o sportu kao dubokoj potrebi sa-mostvarenja i samopotpričivanja, elementu novog humaniteta.

Na tu devojku koja kristalizuje svoje buduće životne navike, trebalo bi uticati prihvatljivim i jasnim argumentima. To znači: zdravstveno-estetskim razlozima, a sport-dijeta-higijena-kozmetika jedino je stvarno efikasna formula za zdravlje. To mlađa, obrazovana, vrlo zainteresovana žena, lako shvata. Niko tim devojkama ne govori da su mišićni tonus (najjeftiniji i najtrajniji mider je mider od mišića), opšta fizička kondicija (što znači i »visoko zdravlje«), radosno osećanje tela tako bitni faktori za lep izgled, za svežinu

kože i za ono što je bitnije od svega – za unutrašnju psihičku ravnotežu i zračenje životnom vredinom. Taj famozni šarm ogleda se na licu, ali i kroz dinamizam cele pojave; kroz ljkupko koreografiranu energiju, ali i kroz stil mišljenja i reagovanja. Elegancija je mnogo više način držanja i kretanja nego krok haljine, čiji se farinman sastoji upravo u tome što nagoveštava prikriveno.

Svrha fiskulturnog obrazovanja, vaspitanja, jeste usvajanje ideje o delovanju sporta na psihički, fizički, zdravstveni i estetski status žene. Samo se tako može neutralizovati potrošačka mitomanija mode i kozmetike.

Ako je potrošačko zaglupljivanje mladih žena prepreka za njihov sportski aktivitet, druga, ništa manja prepreka je porodično, pa i školsko vaspitanje devojčica.

Viljem Rajh, zlosrečni filozof, zapazio je da od rane mladosti počinjemo da indoktriniramo žensku decu idejama – narednjima devojčice ne smiju da rade to što rade dečaci; devojčice nisu dovoljne da se devojčice označe, a ravno je užas kad upriličuju cipelice i čarapice.

To je početak indoktrinacije, određivanja ponašanja prema polu – koje, u krajnjoj posledici, ženi određuje ulogu bića za produženje vrste. Muški šovinizam – verovatno polusvestan – krije se u obliku autoritativnog, dominantnog reagovanja čak i naprednjeg muškarca. Sve je to vrlo složeno, isprepleteno, skriveno u naslagama kulturnog nasleda u ovom društvu, u kojem još glavnu reč ima »snažni« balkanski muškarac.

Nasuprot dečacima koji se potpuno spontano ugledaju na sportske asove i koji s glumjenjem muškim prezirom »ne priznaju« opasnosti takmičenja, u odnosu devojčica prema sportistkinjama proces je gotovo obrnut. Trkačice na duge staze, neprirodno mršave, izobličene u grču finiš, massive bacačice kugle, disku, plivačice muških leđa, grubosti u rukometu, zastrašujući padovi u smučanju – nisu baš poziv za ugledanje. Izgleda da je taj estetsko-anatomski »image« sportistkinje, za mlade žene, izuzetno osetljive na svoju telesnu identifikaciju, kočnica za ulazak u sport. I tako re-korderke, koje su predodređene da postanu propagandni magnet za žene, često deluju antipropagandno.

Zašto se zrele žene, majke, zaposlene – generacije 1920 – 1935. godine – ne bave sportom, to je već mnogo jasnije. Osim toga što nemaju stvorene navike, ni formirana svest, o potrebi fizičke kulture, one prosto ne raspolažu slobodnim vremenom za to. Treba da imaju krajnje uvidavne i progresivne, sportske aktive muževe, da bi u porodičnom krugu odlazile na rekreaciju; naravno, ako bi posle preraspodele kućnih poslova našle vremena.

U ovoj fazi razvoja društvenog standarda, kada mesna zajednica ni približno nije dostigla funkciju proširene porodice, a muževi i deca malo ili pre malo pomažu u kući, zaposlena žena, suočena sa stalnim deficitom slobodnih časova, osudena je na fiskulturnu pasivnost nad kojom lamentiramo. Ali ni tamo gde je viši porodični standard oslobođio deo vremena – žena i dalje ostaje pasivna.

Već sada, iz saznanja i posmatranja koje imamo, možemo utvrditi da je učešće žena u svim oblicima fizičke kulture (u školskom sportu, u rekreaciji i takmičenju) u velikom zakašnjenju iza stvarnih ili formalno-potrošačke emancipacije žena u Jugoslaviji. Ostvarenje obrazovne, ekonomiske, seksualne i političke emancipacije, očigledno, nisu bilo dovoljan podsticaj za masovniju ulazak žena u sport. Kulturne prepreke, poneke konvencije samo spolja modernizovane tradicije, mitologija mode, muške orientacije, mali komfor – dugi su niz bodljikavih žica između žena i fiskulture.

O svim uzročcima ove apstinencije mogli bismo da govorimo s više sigurnosti – van domena pretpostavki – tek kada bismo izvršili temeljna istraživanja mišljenja potreba, želja, dubljih tokova svesti žena u odnosu na fizičku kulturu. Dok to ne učinimo, prolaziće nam i sledeće mlada generacija ravnodušna, čak i odbojna prema sportu. Dok ne saznamo, prave uzroke pasivnosti, nećemo moći da formulujemo konkretnu sportsku politiku koja bi jedino mogla da konačno dokine ove pobačajne situacije u razvoju sporta među ženama.

PORODICA IZVAN – PORODICA U SPORTU

Treba li ponoviti da je učešće žena u sportu jedan od bitnih faktora razvoja žene i fizičke kulture, i da u tom kontekstu istu toliku težinu ima uloga porodice, pre svega u ranom stvaranju navika kod dece?

Porodica se konačno stvara prema društvu i to je, uz njenu unutrašnju demokratizaciju, najbitnija komponenta njenog savremenog razvoja. Gubeći građansku samodovoljnost, izlazeći iz izolacije, porodica se reafir-miše kao ćelija društva. Novija socio-psihološka istraživanja potvrđuju neophodnost snažnog emocionalno-duhovnog dodira roditelja i dece. To strujanje osećanja i misli kroz roditeljski primer i roditeljsku ljubav, ni jaslice, ni škola, ni omladinska organizacija ne mogu da zamene. Iz naglašene važnosti porodice logično proizlazi zahtev za svestranim vaspitačkim kvalifikovanjem majke i oca. Odista nije više dovoljno voleti, biti spremani i na druga odricanja za decu. Treba umeti vaspitavati i obrazovati svoje dete. Znati detetu izabrati i organizovati igru, treba poznavati njenu psihofizičko dejstvo.

Ono što porodicu čini ipak bitnim –ako ne i najbitnijim – faktorom ranog razvoja fizičke kulture, određuje nekoliko činjenica.

Svi odlučujući psihofizički kvaliteti čoveka formiraju se u prvih 8 – 10 godina. Tada se stvaraju i osnovi za trajne životne navike.

Ako medicina i kineziologija insistiraju na izrazu psihomotorno vežbanje, žele tim da naglaše davno formulisanu, ali ne i tako davno dokazanu, nerazdvojnu vezu između telesnog, umnog, osećajnog i socijalnog razvoja.

Dete, dakle, u tim nožnim godinama prve dekade formira bitne osobine svoje buduće ličnosti. Do juče, u rularnoj civilizaciji to je teklo ovako: dete je raslo u širinama slobodnog prostora, uz majku i oca, uz porodicu od koje je neposredno učilo veština preživljavanja i mudrost pripotomljavanja prirode. Sve je to bilo dosta tegobno, ali i tako jednostavno. Onda je došlo do velike seobe u gradove, u kojima danas živi 72 procenata jugoslovenske dece. Grad je deci oteo livadu, igru, tu najvažniju stvar njihovih dana, odveo tatu a sve češće i mamu, da »rade platu« daleko od njihovih očiju. Školski primer otuđenja!

A šta je gradska civilizacija dala detetu da mu nadoknadi izgubljenu Arkadiju sela i igre?

Samo dvadesetak odsto naše gradske dece ima mesta u dečijim ustanovama, u kojima nema fizičkog vaspitanja ni vaspitača za vežbanje i sport. Jedino Savez za telesno vaspitanje i rekreaciju »Partizan« neguje (društveno nedovoljno podržanim naporima), rad s predškolskom decom. Sportski klubovi, fanatizovani takmičarskim ambicijama, u stalnoj besparici, brinu stalno o svojim takozvanim prvim takmičarskim ekipama. Njih retko stvaraju iz sopstvenih pionirske ekipa, ali u njima, svedeni na najdarovitije (uglavnom dečake), trening počinje tek oko 14-te godine.

Ko, dakle, da se do školskog uzrasta posveti fizičkom vaspitanju dečeta, ako ne roditelji? Ako su tata, a naročito mama, genetski programirani, oduve pružali deci hranu, odeću, postelju i pouku svog iskustva, sada će, u novoj civilizaciji, morati da dodaju opštoj nezi i fizičko vaspitanje, koje je najčešće van njihovog iskustva.

Oni će morati da postanu treneri svoje dece ne samo u njihovom predškolskom dobu, nego i kasnije. Jer, okolnost da je inače nedovoljna nastava fizičkog vaspitanja u reformisanoj školi redukovana, a da slobodne školske aktivnosti nisu uspele da od dobrih preporuka zakorače u sale i školska igraška, (koja nisu izgrađena), čine zahtev roditelj-trener utoliko zapovednjim.

U situaciji u kojoj škole, sportski klubovi, organizacije kao što je »Partizan« nisu u mogućnosti, ili nisu dorasle tome da pokrenu decu i omladinu masovnije u sport, otpisati porodicu kao jednu od bitnih podrški, značilo bi izgubiti verovatno najvažnije uporište fizičke kulture. U mesnim zajednicama, koje u novoizgrađenim stambenim naseljima imaju ponajbolje prostorno-arhitektonske pretpostavke za organizovanje i razvoj sporta mladih, inicijative i zahtev porodica mogu da postanu bitna pokretačka snaga sportske aktivnosti dece – kao i svake druge, uostalom. Tih inicijativa, međutim, još nema, ili ih ima malo. Decu šalju da sviraju klavir, violinu; ona na privatnim časovima uče engleski i matematiku. Da li je neko posao svoje dete na individualne časove fizičkog obrazovanja?

Današnja sportsko-vaspitna nemoc porodice leži u njenoj fiskulturnoj neobaveštenosti i neznanju. I jedno i drugo imaju svoj koren u socio-obrazovnom poreklu velikog broja naših porodica.

Reč je najpre, o porodici urbanog tipa, u kojoj deca prosto ne dobijaju vaspitno znanje o mogućnoj ulozi fizičke kulture u životu gradskog čoveka.

Šta onda očekivati od roditelja doseljenika sa sela, od kojih većina prvi gradski transplataf? Sociološki je istraženo i utvrđeno da te prve generacije odbijaju fizički rad, žele da potvrede svoj novi status »hleba bez motika«. Fizički napor kinio je vekovima generacije tog profila i upamćen je kao nešto što je bilo mučno. U negaciji fizičkog negativiteta obuhvaćena je i lična fizička kultura, a sport je prihvacen isključivo kao zabava, tj. spektakl u gledalištu ili na televiziji. Deca koja u fiskulturno konzervativne porodice unose nove zahteve za telesnim dinamizmom ne našlaze na podršku-naproviti, dočekaju ih s odbijanjem, pogotovo ako su devojčice.

Tek druga, a sasvim izvesno, treća generacija gradskog stanovništva počinje osećati fizičke i psihičke smetnje kao posledicu načina života. Ona tada odlučuje da u fizičku kulturu uloži i svoje vreme i sredstva. Motivacija i spremnost za sport ukrštaju se u tačku više svesti čitave porodice. Ta nova klima i novi podstreci pretvaraju se u novu način života porodice tek kada ga MAMA prihvati, napuštači tradicionalnu opoziciju prema sportu. Majka će u takvom slučaju, za sada retkom, postati neka vrsta mačeve sporta svoje kćerke. U tom trenutku kida se zardali, zatvoreni krug, i žena, konačno, izlazi u prostore svoje pune emancipacije.

nesuvremene misli o suvremenom sportu

branimir donat

Ako je Miron vajao svog *Diskobolosa* prema idealnim ili idealiziranim proporcijama nekog stvarnog bacača iz starog Grčke, čije je anonimno tijelo ovjekovjeđio u umjetničkom djelu izrazite personalnosti, i ako je taj bacač doista bio pobjednik kojeg je trebalo ovjekovječiti, zamislite danas skulptora koji bi morao ovjekovječiti forme sovjetskih ili istočnonjemačkih natjecateljica u bacačkim ili neki drugim tehničkim disciplinama moderne atletike na sadašnjim Olimpijskim igrama. Nina Čumbadze ili neka druga sisata i gužata nabildana ljeptica stoji na postamentu i njezinoj ljestvici se dive prljudi, prepoznajući u njoj Wilendorfsku Veneru, zapravo, ne dive se njenoj ženstvenosti nego fantastičnim rezultatima koje ona postiže na račun gubitka ne samo ženskog nego i ljudskog identiteta. Ako je Faust prodao Mefistu dušu, moderni natjecatelji davlu moraju prodati tijelo. U ime rezultata, rekorda, pobjede – treba se odreći mladosti, sklonosti, pa čak i spola. Nišam rekao spolnosti, jer vrhunski rezultati zahtijevaju suzdržljivost, ponekad askezu, nego upravo spola, jer tū su se upleli u igru hormoni; oni utječu na narav našeg bića, oni ga mijenjaju.

Danas, mnoge vrhunske atletičarke, prvenstveno iz onih zemalja gdje se sportski interesi poistovjećuju s državnim – a takvih je sve više – u svojim ženskim torbicama uz ruž za usne, lak za nokte, krejon za oči ili maskaru moraju nositi i pribor za brijanje, a muški hormoni žvaču se bez prestanka kao guma za žvakanje.